A francia forradalom ota ûjra es ûjra Franciaorszâgbol indulnak, majd terjednek ei Europâban az ûj eszmék; a kontinensnek aktîv kulturàlis politikâval kellene reagalnia

Kôrkép a bajai kisebbségi konferenciârôl

Az Eurôpai Unie tagorszâgaibôl érkezô politikusok, kisebbségi képviselôk es kutatôk adtak egymâsnak talàlkât november 10-12-én Bajân. A Pécs kôzelében fekvô vâros ideàlis helyszinnek bizonyult az Europai unies integrâciô es a kisebbségek - fejôdhetiink egyùtt? cimet viselô konferencia megrendezésére.

GÜNTHERRAUTZ

Habsburg Otto, aki néhâny napja tôltôtte be 93. életévét
(Képarchivum)

A pécsi vâroshâza épületén valamennyi nemzeti kisebbség nyelvén olvashatô afélirai

Baja a horvât, a szerb es a roman határhoz egyarânt kôzel fekszîk; fôldrajzi helyzetébol adôdôan akàr az eurôpai integràciô jelképe is lehetne, mint ahogy a tizmilliô lakosû Magyarorszâg is a tavaly csatlakozott tagâllamok jellemzô gondjaival kiizd. Egyfelôl nagy szâmû, magàt magyarnak vallô kisebbség él a szomszédos országokban, mâsfelôl Magyarorszâg teruletén szàrnos etnikai kisebbség képviselôi élnek. Romània 2007-ben çsatlakozik az Eurôpai Uniôhoz, Szerbia es Hqrvâtorszâg pedig nemrég tette meg elsô lépéseit a majdani integrâciô fêlé.

A konferencia târsszervezésében az Eurôpai Bizottsâg budapesti képviselete mellett a Konrad Adenauer, a Hanns Seidel es az Antall Jôzsef Alapftvàny is kivette részét, csakûgy, mint az Eôtvôs Jôzsef Kollégium, az Alsôausztriai European House, az ausztriai Pâneurôpai Uniô es az EALIZ (Eurôpai Akadémia a Létkutatâsért, Integrâcioért es Polgâri Târsadalomért). A Magyarorszâgon élô kisebbségek helyzetét Kaltenbach Jenô kisebbségi ombudsman ismertette, Chrîstoph Pan professzor a Dél-tiroli Volksgruppen Institute képviseletében pedig az eurôpai kisebbségek jogi helyzetérôl beszélt. A konferencia programjâban szerepelt az oktatâs terén valô egyiittmûkôdésrôl szôlô eszmecsere; az ûj tagàllamokbôl érkezô szakemberek pedig megôszthatták uniôs tapasztalataikat România, Bulgâria es Horvâtorszâg kùldôtteivel. A zéro kerekasztalbeszélgetés témâi kozott tudomànyos, politikai, jogi, oktatâsi, kulturâlis, gazdasâgi es mediâh's kérdések szerepeltek, tovâbbâ szô esett a kisebbségi frott sajtô helyzetérôl es jelentôségérôl is.

A magyarorszâgi kisebbségek helyzetérôl

Pécs lakossâga ôrômmel vette a hirt, hogy a magyarorszàgi németség tôrténelmi es kulturâlis kôzpontja lesz 2010-ben Eurôpa kulturâlis fôvàrosa. A vârosban es kôrnyékén, a szerb-horvât határ kôzelében élô kisebbségek képviselôi ettôl a dontéstôl nem csupân gazdasâgi fellendûlést vârnak. Mivel a határokat a mûlt szâzadban hûztâk meg, a magyar anyanyelvû lakossâg egyharmada az anyaorszâgon kìvul, a szomszédos àllamokban rekedt. Magyarorszâg teruletén 13 nyilvàntartott nemzeti kisebbség él: ôrmények, bolgârok, németek, gôrôgôk, horvâtok, lengyelek, romànok, rutének, szerbek, szlovâkok, szlovének, ukrânok es româk. A româk mellett a németek alkotjâk a legnépesebb csoportot. A mâsodik vilâghâborû elôtt es alatt a magyarorszâgi németek szâma elérte a félmilliôt - azôta ez a szâm folyamatosan csôkken. 1947-ben 250 ezer magyarorszâgi németet telepitettek ki az orszâgbôl. Az otthon maradottak az asszimilâciô veszélyének voltak kitéve. A legutôbbi, 2001-es népszâmlâlâs alkalmàval 120 ezren vallottâk magukat német nemzetiségunek.

Pécsen es kôrnyékén - ahol szâmottevô horvât, német, roman, szerb es roma kisebbség é! - sokan a kivândorlâst vâlasztjâk, illetve beszippantja ôket az urbanizâciô, emiatt szâmuk csôkkenô tendenciât mutât. A Szovjetuniô széthullâsâhoz hasonlôan az EU-s agrârszektor tûltermelése miatt is nyomâs hehezedik a mezôgazdasâgban dolgozô rétegekre. A balkâni hâborût es Jugoszlâvia szétesését kôvetôen igyekeznek felûjftani a szerb es a horvât hatàron âtivelô gazdasâgi es egyéb kapcsolatokat.

A kisebbségek ônrendelkezési joga az, anyanyelv es a kultûra megôrzésének legfontosabb eszkôze. A gazdasâgi es kulturâlis fellendiilés érdekében autonôm helyi szervezetek dolgoznak - ezeket a helyi politikai vezetéssel egyidejûleg vâlasztjâk. A kisebbségek képviselôiként a magyar âllamtol kapnak tâmogatàst, hogy biztositsak a tbbbrétegû autonom kultûrpolitikàt, illetve mûkôdtessék az ùzleti jellegû intézményeket.

A legutôbbi, 2002-es helyhatôsâgi vàlasztâsokat kôvetôen a kir sebbségi bnkormânyzatok szâma 1853-ra nôtt. A magyarorszàgi németek a 341 kisebbségi onkormanyzattaï es 35 polgârmesterrel a romàk utàn a mâsodik helyen âllnak. Az autonôm képviseletek mellett segïtséget kapnak az anyanyelv megôrzésére irânyulô, oktatâsi jellegu kezdeményezések is, kiïlônôs tekintettel a magas szfnvonalû oktatâsi segédanyagokra es a Pécs kôrnyéki falvak kulturàlis életének éléhkftésére. A hatàron àtnyûlô egyuttmûkbdés - mint példâul a kapcsolattartâs a horvâtorszâgi es németorszâgi iskolâkkal - szintén hozzàjârulhat az identitâstudat nôveléséhez. 2010-re, amikorra Europa Pécsre figyel majd, a vâros olyan tbbbnyelvû es multikulturâlis kbzeggé vàlhat, amilyen a mûltban volt.

Francia fenyegetés Eurôpa fejlôdésére nézve

Habsburg Otto, a Pâneurôpai Uniô tiszteletbeli elnbke es az Eurôpai Parlament egykori tagja aggodalmait fogalmazta meg bajai beszédében: „A francia forradalom 6ta ûjra es ûjra Franciaorszâgbol indulnak, majd fokozatosan terjednek el Europâban az ûj eszmék. A kontinensnek azonnal reagalnia kell aktiv kulturàlis politikâval a franciaorszâgihoz hasonlô zavargâsokat megelozendÔ. Ez magâban foglalja a kisebbségek tâmogatâsanak, integrâlàsânak es politîkaî szerepvâllalâsânak aktiv elôsegîtését." Az egykori osztrâk uralkodôhâz képviselôje szerint a Franciaorszàg felôl érkezô viharfelhôk még elûzhetôek, ha az eurôpai békeszerzôdés alaptéziseit szem elôtt tartjuk, kûlônos tekintettel a romai egyezményben is szereplô szociâlis piacgazdasâgra, valamint a Maastricht 6ta ismert szubszidiaritâs elvére. A magyarorszagi illetékeseknek Habsburg Otto azt javasolja, erôsitsék a kisebbségi onkormânyzatokkal valo egytittmûkôdést. Szerinte az Orszâggyûlésnek ismét lehetne egy nemzeti kisebbségi hâza.

Bulgâria - az etnikai puskaporos hord6

A bolgâr târsadalom jelentôs demogrâfiai vâltozâsokon megy keresztul. A két legnagyobb létszâmû kisebbség a tbrdk es a roma, mely az elkovetkezendô harminc évben elérheti a tobbségi bolgâr lakossâg szàmât, azaz a 8 milliô fôt. Ez faj- es idegengyûlolethez vezet. Az EU-csatlakozàs lehetôsége egyesekben reményt, màsokban félelmeket kelt.

A bolgâr nemzetiségûek csaknem 90 szâzaléka bûnôzoknek tekinti a româkat, 60 szâzaléka pedig valamennyi tbrokot vallâsi fanatikusnak. Ezeket az ijesztô eredményeket nemrég tette közzé a budapesti székhelyû Open Society Institute. A rasszizmus a populista jobboldali partoknak es sajtônak koszonhetôen a fiatal, iskolézott bolgârok kôrében is terjed. Az éveken àt tartô politikai passzivitâs miatt a româk es tôrokbk integrâlâsa kudarcba fulladt. A roma kisebbség mâra felépitette a sajàt, âtlâthatatlan pârhuzanios târsadalmât. A szigorû hierarchia szerint mûkôdô klânstruktûra tâmogatâsât élvezi az illegâlis roma torvényszék es a vîrâgzô feketepiac is. A gyermekek gettosftâsa - a romàniai es a szlovâkiai gyakorlathoz hasonlôan - a tobbségi târsadalomba va-16 integrâcio irânti érdektelenséget eredményezi, tetézve a bolgârokban fokozatosan kialakulô negatîv romaképpel. Emiatt a bulgâriai lakossâg két, egymâssal folyamatosan konfliktusba kerùfô csoportra oszlik, Csak a tôbbségùkben muzulmàn româk agressziomentességének koszonhetôen sikerult mindeddig elkerulni az eszkalâciot.

A româkkal ellentétbeh a bulgâriai tôrbkok jdl szervezettek, sajât politikai pértjuk van, es szoros kapcsolatokat âpolnak a torbk âllammal. Csupân tavaly mintegy 360 ezer bulgâriai tbrbk telepiïlt ât az anyaorszâgba, ahol vendégmunkâsként dolgoznak. Cserébe Tôrbkorszâg beruhâzâsokat vitt a gazdasàgilag szegényebb Bulgâria egyes teriileteire, ahol jomôdû tôrbkok vasâroltâk fel a telkeket.

A bolgâr fbld âruba bocsâtâsa, illetve a gazdag muszlim szomszéd erôsodése feletti aggodalom okân sokan az EU-tagsâgban lâtjâk Bulgâria utolso esélyét. A bolgârok tobbsége ellenzi Tôrbkorszâg unies csatlakozâsât. A Tbrbkorszâggal folytatott târgyalâsok pozitiv kimenetele konnyen a visszâjâra fordfthatja a jelenlegi proeurôpai hangulatot. Ez a forgatôkbnyv komoly destabilizâciôhoz, akâr ûj Koszovôhoz is vezethet Bulgâriâban.

A szerzô az EURAC kisebbségi autonomiâkJkal foglalkozô osztâlyânak képviselôje, illetve a konferencia médiapartnerének, a Kisebbségi es Regionâlis Napilapok Eurôpai Asszociâciojânak (MIDAS) a

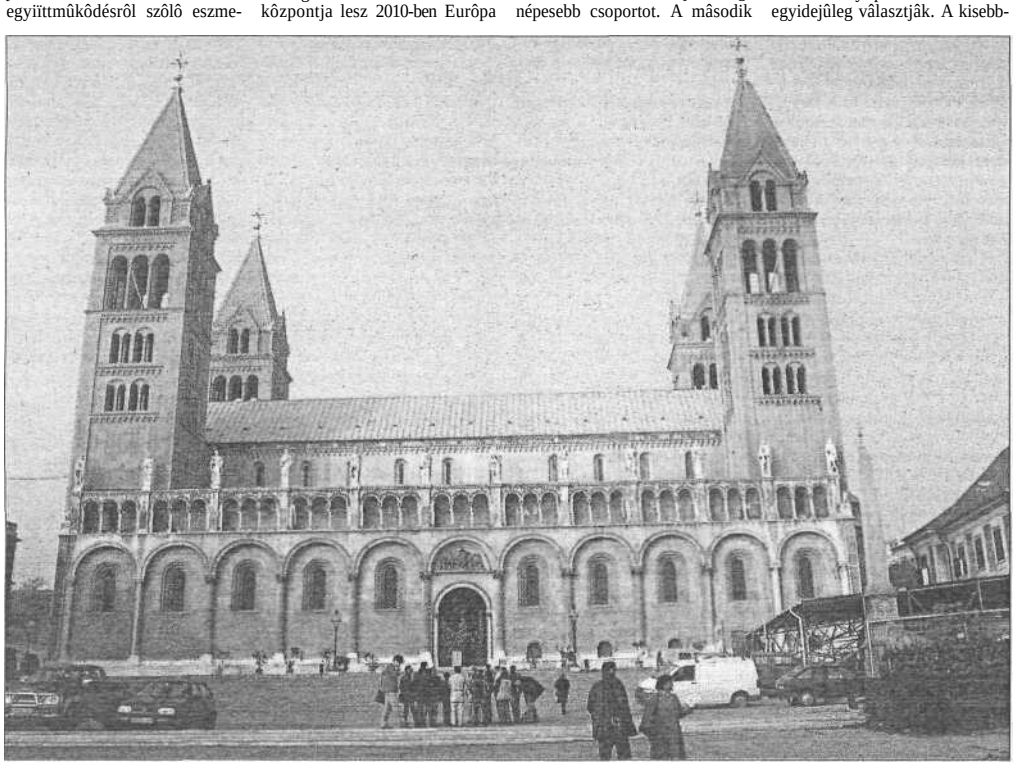

*A pécsi székesegyhâz - alatta **korabeli** keresztény **templomot talàltak,** amely az **UNESCO-vilâgôrôkség** része*